

پرده خوانی غدیر

درمکه پس از حج، بلال از طرف
پیامبر ﷺ اعلام کرد:
فردا همه باید به سوی غدیر حرکت کنند

تصویر اول

فرمان حرکت به سوی غدیر خم

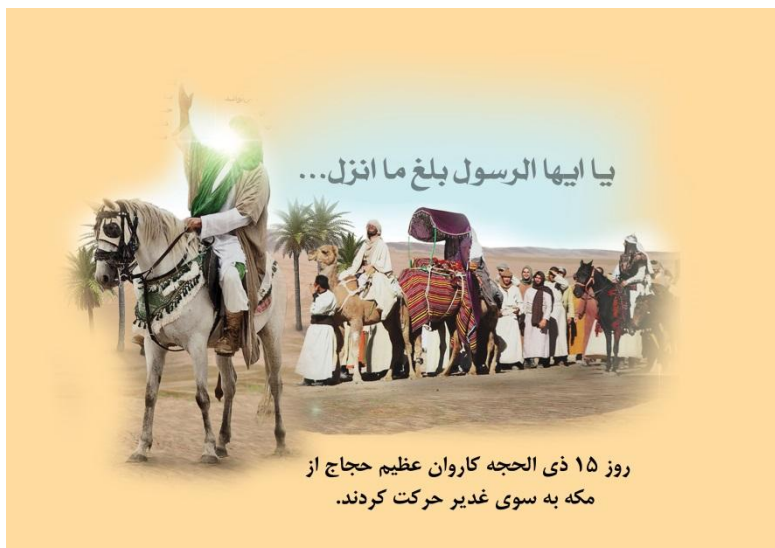
روز چهاردهم ذی الحجه روز پرماجرایی بود چرا که اعلام شده بود در مکه یک روز بیشتر توقف نخواهند کرد . پیامبر صلی الله و علیه وآله به بلال دستور داد تا بین مردم اعلان کند : «فردا کسی جز معلولان نباید باقی بماند، و همه باید به سوی غدیر خم حرکت کنند .» با این اعلام

مردم متعجب از اینکه چرا پیامبر صلی الله وعلیه وآله در این اولین و آخرین سفر خود به حرم الهی، مدتی در آنجا توقف نکرده اند که مردم سؤالات خود را بپرسند و از محضر آن حضرت استفاده کنند، خود را برای فردا آماده می کردند.

از سوی دیگر در روز چهاردهم ذی الحجة جبرئیل نازل شد و لقب «امیرالمؤمنین» را به عنوان اختصاص به علی بن ابی طالب آورد. پیرو آن پیامبر صلی الله وعلیه وآله به بزرگان اصحاب دستور داد تا نزد علی علیه السلام بروند و خطاب به آن حضرت «السلام عليك يا اميرالمؤمنين» بگویند.

هنوز برنامه سلام به امیرالمؤمنین پایان نیافته بود که دستور تحویل میراث‌های انبیاء به علی علیه السلام از طرف خداوند صادر شد. یادگارهای انبیاء علیهم السلام صحف آدم و نوح و ابراهیم علیهم السلام و تورات و انجیل و عصای موسی علیه السلام و انگشتر سلیمان علیه السلام و سایر میراث‌های ارجمندی است که فقط باید در اختیار حجج الهی باشد. تا آن روز خاتم انبیاء صلی الله وعلیه وآله حافظ این میراث‌های الهی بود و اینک به دستور الهی به امیرالمؤمنین علیه السلام منتقل شد.^۱

^۱ مسند حمیدی: ج ۱ ص ۲۵۱. المغازی (واقعی): ج ۲ ص ۱۰۹۹. اخبار مکه: ج ۲ ص ۱۶۲. المصنف (ابن ابی شیبة): ج ۴ ص ۴۶۹. الکافی: ج ۴ ص ۲۴۶، ۲۴۸. تهذیب الاحکام: ج ۵ ص ۲۷۵، ۴۵۷، ۴۳۸. الفقیه: ج ۲ ص ۵۵۵. المغازی (واقعی): ج

تصویر دوم

حرکت از مکه به سوی غدیر

شب ۱۵ ذی الحجه ساعتی به اذان صبح مانده در تاریکی شب پیامبر صلی الله و علیه و آله دستور حرکت داد . آن حضرت تا کنار بیت الله آمد و وارد مسجد الحرام شد و طواف وداع به جا آورد. آنگاه با خانه خدا وداع نمود و از مسجد الحرام بیرون آمد. و قبل از نماز صبح از مکه خارج شدند و با طلوع فجر روز پانزدهم ذی الحجه نماز صبح را خواندند و به راه ادامه دادند.

۲ ص ۱۰۹۹. صحیح مسلم: ج ۲ ص ۷۲۹. اخبار مکه (ازرقی): ج ۲ ص ۱۶۱، ۱۶۲، ۱۹۸. سنن البیهقی: ج ۷ ص ۳۴۹. عوالم العلوم: ج ۱۵/۳ ص ۳۹، ۱۱۴، ج ۴۰ ص ۱۷۶. مناقب ابن شهر آشوب: ج ۲ ص ۲۲۴. کتاب سلیم: ص ۷۳۰. عوالم العلوم: ج ۱۵/۳ ص ۱۷۶. بحار الانوار: ج ۲۸ ص ۹۶، ج ۳۷ ص ۱۱۱ - ۱۲۰، ۱۵۵.

کاروان عظیم حجاج اکنون با پایان مراسم حج به استقبال مراسم غدیر می رفتند. روزی که پیامبر صلی الله و علیه وآله از مکه حرکت کرد، سیل جمعیت بیش از صد و بیست هزار نفر تخمین زده می شدند. دوازده هزار نفر از اهل یمن که همراه امیرالمؤمنین علیه السلام برای حج آمده بودند و مسیرشان به سمت شمال نبود و باید از جنوب مکه به آنجا باز می گشتند، برای درک مراسم غدیر همراه پیامبر صلی الله و علیه وآله حرکت کردند. همچنین پنج هزار نفر از اهل مکه بار سفر بستند و با قافله بزرگ پیامبر صلی الله و علیه وآله راهی غدیر شدند. جالب تر از همه آنکه اهمیت مراسم باعث شده بود عده ای از مشرکین و کفار هم برای تماشای مراسم راهی غدیر شوند.^۲

---

^۲ بحار الانوار: ج ۲۱ ص ۳۸۵، ۳۹۳، ۳۹۶، ج ۳۷ ص ۱۱۱، ۱۵۸. اثبات الهداة: ج ۲ ص ۱۳۶. عوالم العلوم: ج ۱۵/۳ ص ۲۹۹. الغدیر: ج ۱ ص ۱۰ - ۱۲، ۲۶۸. المغازی (واقعی): ج ۲ ص ۱۰۹۹. اخبار مکه: ج ۲ ص ۱۶۲. المصنف (ابن ابی شیبة): ج ۴ ص ۴۶۹. نصب الرایة (زیلعی): ج ۲ ص ۲۲۱. معجم ما استعجم: ج ۴ ص ۱۱۱۸. الکافی: ج ۴ ص ۲۴۸. تهذیب الاحکام: ج ۵ ص ۲۷۵، ۴۵۷، ۴۳۸. الفقیه: ج ۲ ص ۵۵۵. تفسیر القرطبی: ج ۱۶ ص ۲۲۳. فتح القدر: ج ۵ ص ۲۸. السیرة النبویة (ابن کثیر): ج ۸ ص ۴۸۶.

پس از طی ۲۰۰ کیلومتر از مکه، روز ۱۸
ذی الحجه به غدیر خم رسیدند و به دستور
پیامبر ﷺ برای سه روز در آنجا توقف کردند.

تصویر سوم

به میعادگاه غدیر رسیدند

ساعتی بیش تا ظهر نمانده بود که برکه زیبای غدیر با درختان کهنسالش از دور نمایان شد. برکه‌ای که معروف بود و همه مردم آن را می‌شناختند و مسافران بسیاری برای استراحت در سفرهای خود کنار آن آمده بودند. آب نمای دریاچه مانند بزرگی که برای مصرف آب آن کاروان صد و بیست هزار نفری کافی بود. پنج درخت کهنسال از نوع سَمَر (کُنار) که در شنزارها می‌روید و مانند درخت چنار بالا می‌رود و سایه می‌اندازد. آن پنج درخت در یک ردیف جلوی برکه کنار یکدیگر قرار داشتند و سایبانی گسترده در آن وادی ایجاد کرده بودند. زمین باز جلوی درختان که در واقع مسیر سیل بود و عبور آب، آن را مسطح

کرده بود و اکنون خشک بود و برای استراحت مردم مکان مناسبی را آماده کرده بود.

پیامبر صلی الله و علیه و آله همراه کاروان مسیر خود را از سمت راست جاده به سمت غدیر تغییر داد . همزمان با این اعلان، آن حضرت فوراً افرادی را مأمور کرد تا مواظب پراکنده شدن کاروان باشند . از یک سو فرمان داد تا منادی ندا کند : «همه مردم متوقف شوند، و آنان که پیشتر رفته‌اند باز گردند، و آنان که پشت سر هستند خود را برسانند» تا آهسته آهسته همه جمعیت در محل از پیش تعیین شده جمع گردند.

از سوی دیگر پیامبر صلی الله و علیه و آله دستور داد کسی زیر پنج درخت کهنسالی که در آنجا بود نرود، تا آن مکان برای برنامه سه روزه غدیر آماده سازی شود.

پس از این دستورات همه مرکب ها متوقف شدند و کاروان ها کنار برکه غدیر در گستره بیابان پیاده شدند، و هر یک برای خود جایی پیدا کردند و شتران خود را خواباندند . عده‌ای فرش و زیرانداز برای خود پهن کردند، و عده ای دیگر خیمه برپا نمودند، و کم کم همه جمعیت در گوشه و کنار منطقه مستقر شدند.

از سوی دیگر، پیامبر صلی الله علیه وآله مقداد و سلمان و ابوذر و عمار را فرا خواند و به آنان دستور داد تا به محل پنج درخت کهنسال - که در یک ردیف جلوی برکه غدیر بودند - بروند و آنجا را برای اجرای مراسم آماده کنند.

آنان خارهای زیر درختان را کردند و سنگ‌های ناهموار را جمع کردند و زیر درختان را جارو کردند و آب پاشیدند . سپس شاخه‌های پایین آمده درختان را - که تا نزدیکی زمین آمده بود - قطع کردند. بعد از آن در فاصله دو درختِ وسط، روی شاخه‌ها پارچه‌ای انداختند تا سایبانی از آفتاب باشد.

سپس در زیر سایبان، بنای منبری از سنگ را تدارک دیدند . ابتدا با جمع آوری سنگ‌های بزرگ و کوچک، آنها را روی هم چیدند و شبه منبری به بلندی قامت حضرت ساختند . سپس از رواندازهای شتران و سایر مرکب‌ها کمک گرفتند و بنای آن را تکمیل کردند. در مرحله بعد پارچه‌ای برای زیبایی از بالا تا پایین منبر انداختند. آنان منبر را طوری برپا کردند که نسبت به دو طرف جمعیت در وسط قرار بگیرد، و پیامبر صلی الله علیه وآله هنگام سخنرانی مُشرف بر مردم باشد تا همه آن حضرت را ببینند.^۳

^۳ بحار الانوار: ج ۲۱ ص ۳۸۷، ج ۳۷ ص ۱۴۹، ۱۶۸، ۱۷۳، ۲۰۳، ۲۰۴، ج ۹۸ ص ۲۹۸. عوالم العلوم: ج ۱۵/۳، ص ۵۰، ۶۰، ۷۵، ۷۹، ۸۰، ۱۰۶، ۳۰۱.

تصویر چهارم

پیامبر و علی علیهما السلام بر فراز منبر غدیر

مردم پراکنده در گوشه و کنار منطقه غدیر در انتظار فرمان بعدی پیامبر صلی الله و علیه و آله برای آغاز مراسم بودند . مقارن ظهر انتظارها به سر رسید و منادی حضرت ندای عمومی داد و مردم را برای اجتماع در مقابل جایگاه فرا خواند.

مردم همه وضو گرفته رو به قبله صف های نماز را مرتب کردند . زنان نیز در قسمت خاصی قرار گرفتند که منبر را می دیدند. پیامبر صلی الله

وعلیه وآله از خیمه خود بیرون آمد و به عنوان امام جماعت جلوی صف اول قرار گرفت. آنگاه مؤذن پیامبر صلی الله وعلیه وآله اذان گفت و سپس نماز جماعت یکصد و بیست هزار نفری باشکوه بی نظیری کنار منبر غدیر خوانده شد.

پس از نماز همه منتظر برنامه بعدی بودند. پیامبر صلی الله وعلیه وآله برخاست و به سمت منبر رفت و قدم بر پله های آن گذاشته تا آخرین نقطه بالا رفت و بر فراز آن ایستاد. سپس امیرالمؤمنین علیه السلام را فراخواند تا بالای منبر بیاید. مردم شاهد بودند که علی علیه السلام به دنبال پیامبر صلی الله وعلیه وآله از منبر بالا رفت و در سمت راست پیامبر صلی الله وعلیه وآله یک پله پایین تر ایستاد، در حالی که احتراماً کمی متمایل به سمت آن حضرت بود. در آن لحظه دست مبارک پیامبر صلی الله وعلیه وآله بر شانه آن حضرت قرار گرفت، منظره ابهت انگیزی را در برابر دیدگان آن جمعیت انبوه قرار داد.

اکنون غدیر برای اولین بار شاهد اجتماع عظیم بشری بود تا خاتم انبیاء سخنرانی تاریخی و آخرین و بلندترین خطابه رسمی خود را برای جهانیان آغاز کند. افتخار این مجلس حضور پنج وجود معصوم یعنی پیامبر و علی و فاطمه و حسن و حسین علیهم السلام بود، و حضرت محسن علیه السلام نیز در آن روزها انتظار تولد خویش را داشت.

بیش از صد و بیست هزار نفر منظره بدیعی را می نگریدند که دو نفر بر فواز منبری از سنگ ایستاده بودند؛ و در سکوتی ابهت انگیز چشم ها دوخته به لبانی بود که بزرگترین پیام الهی برای بشریت را با فصیح ترین لسان آماده بازگویی داشت.

پیامبر صلی الله و علیه و آله در حالی که دست بر شانه علی علیه السلام گذاشته بود سخنرانی تاریخی خود را آغاز کرد که آمیخته با بیش از ۱۰۰ آیه قرآن بود و بیش از یک ساعت به طول انجامید.

سکوت مطلق بر جمعیت حاضر در غدیر حکمفرما بود و دل ها پله پله با کلام رسول مدارج کمال را می پیمود و با کوه استوار نبوت تا اوج ولایت پیش می رفت. این در حالی بود که طبق اشاره پیامبر صلی الله و علیه و آله در فرازهای قبلی خطابه، همه چشم بر دست و بازوی پیامبر و علی علیه السلام دارند که هنگام بالا رفتنشان کی فرا می رسد.

اکنون غدیر به قله خود رسیده و صد و بیست هزار نفر چشم بر لبان گل وجود دوخته اند. پیامبر صلی الله و علیه و آله در آن حساس تری لحظات دستان ید الهی خود را به بازوان رشید علی علیه السلام نزدیک کرد و او نیز دستان خود را بالا نگاه داشت . در یک لحظه او را تا آنجا بلند کرد که کف پای علی علیه السلام به زانوان پیامبر صلی الله و علیه و آله رسید.

همان طور که علی علیه السلام را بر سر دست ن گه داشته بود در بدیع ترین شکل اعلام جانشینی خود را به انجام رساند . سؤالی کوتاه و جمله‌ای پر از معنی!! پرسید: گفتید که چه کسی بر شما اولی به نفس است؟ مردم فوراً پاسخ دادند: خدا و رسولش. فرمود:

أَلَا فَمَنْ كُنْتُ مَوْلَاهُ فَهَذَا عَلِيٌّ مَوْلَاهُ،
اللَّهُمَّ وَالِ مَنْ وَالَاهُ وَ عَادِ مَنْ عَادَاهُ وَ أَنْصُرْ مَنْ نَصَرَهُ وَ اخْذُلْ مَنْ خَذَلَهُ.

آگاه باشید، که هر کس من صاحب اختیار و اولی به نفس او بوده ام این علی صاحب اختیار و اولی به نفس اوست . خدایا دوست بدار هر کس علی را دوست بدارد، و دشمن بدار هر کس علی را دشمن بدارد، و یاری کن هر کس علی را یاری کند، و خوار کن هر کس علی را خوار کند.

حضرت با پایان این سخن علی علیه السلام را از فراز دست بر منبر فرود آورد؛ و با ظرافتی لایق شأن نبوت نگذاشت در خطابه اش وقفه ایجاد شود و سخنان خود را ادامه داد و به تبیین ابعاد «مَنْ كُنْتُ مَوْلَاهُ...» پرداخت.^۴

^۴ بحار الانوار: ج ۲۱ ص ۳۸۷، ج ۳۷ ص ۲۰۹. عوالم العلوم: ج ۱۵/۳ ص ۴۴، ۹۷، ۳۰۱، ۳۰۲.

پس از سخنرانی دو خیمه بیعت بر پا شد که
 ۱۲۰۰۰۰ نفر در خیمه اول با پیامبر ﷺ و در
 خیمه دوم با امیرالمؤمنین بیعت میگردند.

تصویر پنجم

بیعت مردان و زنان در غدیر

توقف سه روزه در غدیر برای بیعت ۱۲۰۰۰۰ نفر بود، که باید یکی یکی شرکت می کردند. به دستور پیامبر صلی الله و علیه وآله کنار منبر زیر درختان دو خیمه جداگانه در مقابل یکدیگر برپا شد. پیامبر صلی الله و علیه وآله در یک خیمه و امیرالمؤمنین علیه السلام در خیمه دیگر نشستند. آنگاه حاضرین در صفی مرتب، گروه گروه وارد دو خیمه می شدند. ابتدا وارد خیمه پیامبر صلی الله و علیه وآله شده به عنوان قبول و اقرار به آنچه در خطابه غدیر درباره ولایت و امامت بیان فرمود،

با آن حضرت دست بیعت می دادند. سپس به خیمه امیرالمؤمنین علیه السلام می رفتند و به عنوان تسلیم و اطاعت در برابر مقام ولایت او سه کار انجام می دادند: بیعت می کردند، و «السلام علیک یا امیرالمؤمنین» می گفتند، و به آن حضرت این مقام با عظمت را تبریک می گفتند.

فرصت مناسبی را هم برای بانوان تعیین کردند که آنان نیز در خیمه بیعت حضور یافتند. برای این کار دستور دادند تشت بزرگی از آب آوردند و پرده ای در وسط آن از یک سو تا سوی دیگر زدند به طوری که آن را به دو قسمت تقسیم می کرد و آن سوی پرده از این سو دیده نمی شد. آنگاه امیرالمؤمنین علیه السلام در یک سوی پرده می نشست و دست مبارک را داخل آب می گذاشت. زنان نیز در سوی دیگر پرده با قرار دادن دست خود در آب بیعت می کردند و همزمان «السلام علیک یا امیرالمؤمنین» می گفتند و به حضرتش تبریک و تهنیت می گفتند.

بانوی بزرگ اسلام حضرت فاطمه زهرا علیها السلام، ام هانی خواهر امیرالمؤمنین علیه السلام، فاطمه دختر حمزه و اسماء بنت عمیس از بانوانی بودند که در این بیعت حاضر شدند. پیامبر صلی الله و علیه وآله دستور بیعت را درباره همسران خود مؤکد داشتند به خصوص آنکه

همه همسران حضرت - از جمله عایشه و حفصه - در این سفر حضور داشتند.^۵

تصویر ششم

سنگ آسمانی بر دشمن غدیر

در پایان روز سوم که مراسم غدیر رو به اتمام بود، حارث فهری نزد پیامبر صلی الله و علیه و آله آمد و گفت: «وقتی قرار شد تو رسول الله باشی و علی جانشین بعد از تو باشد و فاطمه دخترت سیده زنان عالم

^۵ ۱. بحار الانوار: ج ۶ ص ۵۳، ج ۲۱ ص ۳۸۷، ۳۸۸، ج ۲۸ ص ۹۰، ۹۵، ۹۸، ج ۲۹ ص ۳۵ - ۳۷، ج ۳۰ ص ۳۱۵، ج ۳۳ ص ۱۶۳، ج ۳۶ ص ۱۲۶، ۱۶۹، ۲۴۸، ج ۳۷ ص ۱۲۰، ۱۲۷، ۱۶۱، ۱۶۶، ۱۹۴، ۳۱۱. عوالم العلوم: ج ۱۵/۳ ص ۴۲، ۶۰، ۶۵، ۹۷، ۱۳۴، ۱۳۶، ۱۵۴، ۱۶۵، ۱۹۴، ۱۹۵، ۲۰۳، ۲۰۵، ۲۷۷، ۳۰۹. الیقین: ص ۲۸۵. التحصین: ص ۵۲۷. کتاب سلیم: ج ۱۴. تفسیر القمی: ص ۳۶۴.

و حسن و حسین سید جوانان اهل بهشت باشند، پس برای سایر قریش چیزی بقی نگذاشته‌ای؟! پیامبر صلی الله و علیه و آله فرمود: من این مقامات را تعیین نکرده‌ام بلکه خداوند معین فرموده است.

حارث گفت: اکنون که پسر عمویت را منصوب نمودی، آیا واقعاً همه این‌ها از طرف خدا بود؟ پیامبر صلی الله و علیه و آله فرمود: از طرف خدا به من وحی می‌شود و جبرئیل سفیر و واسطه الهی است و من به مردم خبر می‌دهم، و جز آنچه خدا دستور دهد چیزی را اعلام نمی‌کنم.

حارث سر به سوی آسمان بلند کرد و گفت: «خدایا، اگر محمد در آنچه می‌گوید صادق و راستگوست سنگی از آسمان بر ما ببار یا عذابی بر ما نازل کن».

معجزه عظیم پیش چشمان مردم به وقوع پیوست. خاطرهای که از اصحاب فیل در ذهن‌ها مانده بود، اینک با تمام شدن سخن حارث و فاصله گرفتن او از مجلس پیامبر صلی الله و علیه و آله تکرار شد.

دو عذاب الهی با هم بر حارث نازل شد در حالی که پیامبر صلی الله و علیه و آله و اصحابش از فاصله ای او را می‌دیدند. خداوند پرنده‌ای از آسمان فرستاد که در منقار او ریگی به اندازه عدس بود و آن را بر سر حارث رها کرد. سنگریزه از سر او وارد شد و طول قامت او را در نور دید

و او را نقش زمین ساخت، در حالی که پاهایش را بر زمین می کوبید. در همین حال ابر سیاهی ظاهر شد و رعد و برقی زد و صاعقه ای پدید آورد که بر بدن حارث خورد و او را سوزانید.

در آن لحظات جبرئیل نازل شد و سند قرآنی این معجزه غدیر را با آیات ۱ تا ۳ سوره معارج آورد: «سَأَلَ سَائِلٌ بِعَذَابٍ وَاقِعٍ، لِلْكَافِرِينَ لَيْسَ لَهُ دَافِعٌ، مِنَ اللَّهِ ذِي الْمِعَارِجِ»: «درخواست کرد درخواست کننده ای عذاب واقع را که کافران قدرت دفع آن را ندارند، و این از طرف خداوند بود».^۶

موسسه غدیرستان اصفهان

[Www.Ghadirestan.com](http://www.Ghadirestan.com)

^۶ ۱. بحار الانوار: ج ۸ ص ۶۸، ج ۱۰، ج ۱۵ ص ۶۶، ج ۱۶ ص ۳۵، ج ۱۷ ص ۱۷۶، ج ۴۲ ص ۴۰ - ۴۲، ج ۱۴، ج ۹۴ ص ۱۳، ج ۲۲. تفسیر القمی: ص ۶۹۵ الفضائل (شاذان): ص ۸۴. تفسیر فرات: ص ۱۹۰، ج ۵۰۵ ص ۶۶۳. مناقب ابن شهر آشوب: ص ۳، ج ۴۰. اربعین منتجب الدین: ص ۸۳. العمدة (ابن بطریق): ص ۱۰۱. الاقبال: ص ۴۵۳ - ۴۵۹. حلیة الابرار: ج ۲ ص ۱۲۵. مدینة المعجز: ج ۲ ص ۲۶۷ - ۲۷۶. عوالم العلوم: ج ۱۵/۳ ص ۵۶، ج ۲۲، ص ۶۸، ج ۴۵، ص ۱۳۰، ج ۱۸۵، ص ۳۰۶. تفسیر الثعالبی: ج ۳ ص ۲۳۹. تفسیر القرطبی: ج ۸ ص ۳۱۵، ج ۱۰ ص ۲۲۵. زاد المسیر (ابن جوزی): ج ۴ ص ۱۰. الکافی: ج ۱ ص ۴۲۲، ج ۴۷، ج ۸ (الروضه) ص ۵۷، ج ۱۸.